

שפה ברורה

כִּי אִזְ אֶהְפֹּךְ
אֶל עַמִּים
שֶׁפֶה בְּרוּרָה
לְקַרְא כְּלָם בְּשֵׁם
הַשֵּׁם לְעַבְדּוֹ
שְׂכֵם אֶחָד

מאת הרבנית ש. פישר
לפי משנתו של הרב אשר פריינד

פרשיות ויקהל פיקודי

הבה נשאל מהי מציאות השבירה וכיצד נוצרה?

האמת הפשוטה בבריאה כוללת דבר והיפוכו, וזה לעומת זה נברא הכל. אור וחושך, יום ולילה, שמים וארץ, זכר ונקבה. והכל ברא לכבודו, וכן נברא האדם בצלם תבניתו של הבורא על מנת להנות אותו מעולמו, וישמח ה' במעשיו, כשהוא כלול בעצמותו בתוכם.

תכונותיהם של המרכיבים יכולים להיות מנוגדות זו לזו. ועל-ידי זה נמשכים להתחבר בהשלמה זה עם זה. ודווקא בגלל נכונותם והכנעתם לקבל את חוק גבולם שחקק להם הבורא, בזאת יוצרים הרמוניה ואחדות.

צורת החשיבה של תודעתנו של טוב ורע והאפשרויות שביניהן, זאת ע"י הדעות, הפרשנות והמשמעות, מאפשרת יצירת בלבול, מאבק וסערה. סממן המרדות המלווה את התודעה בגלל היישות והגאות. מסלקת את האחדות הפשוטה, והנכנעות הרכה של הבריאה לבוראה, ואזי נוצרת השבירה.

בשל כך האדם הוא מציאות מועדת לנפילה ושבירה. ולא משום הנתונים והמאורעות העוברים עליו, כי הם ניטראליים ואין לנו בחירה בהם. **אלא בגלל הפרשנות והמשמעות** שאנו נותנים להם בעטיו של הרגש והדמיון, ואז מסתככים בריבוי "גירוי ותגובה", ויוצרים את פקעת חיינו המתגלגלת ככדור שלג. מהלך מוליד מהלך, ואיבדנו מיקוד.

מאחר ואנו במציאות של שבירה ומה שלא נעשה אין לנו מפלט ממנה, בגלל התודעה, עיקר תיקונה לבסוף יהיה **להשלים איתה**, לקבל ולהיכנע שזו מציאותנו. בלי שכל והרגשה. "איך שזה ככה". כי מנקודת הקבלה דפקה מהשבירה תבוא התמרה והתהפכות ותתגלה האחדות. כי אין אפשרות לתקן את השבירה ביסוד

"שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לְכֶם קָדֵשׁ שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן לַיהוָה כֹּל הַעֲשֵׂה בּוֹ מְלָאכָה יוֹמָת" (שמות לה ב)

"קָחוּ מֵאֲתַכֶּם תְּרוּמָה לַיהוָה כֹּל נָדִיב לִבּוֹ יְבִיֵאֶה אֶת תְּרוּמַת יְהוָה זָהָב וְכֶסֶף וְנַחֲשֵׁת" (שם פ' ה) עבור מלאכת המשכן

בפרשת כי תשא חל מעשה שבירת הלוחות. פרשיות ויקהל פקודי הוא התיקון, בציווי השבת וציווי המשכן.

כשאמרו בני ישראל במעמד הר סיני "נעשה ונשמע", נפלה תודעת עהד"ע של הדמיון והרגש. ובעליל חוו את כח האחדות הפשוט הקיים בבריאה. גם זכו, ונשמע הדיבור האלוקי "שמור וזכור" במילה אחת, שהוא התכללות ואחדות ההפכים, מה שאין הדעת שלנו כעת יכולה להשיג.

במעשה העגל נהייתה שבירה ואיבדו את מעלת האחדות. נשתברו הלוחות והתורה נפלה לתודעת הפירוד והריבוי של עהד"ע. כלומר יסוד האמת העקרוני והמרוכז שבתורה התפזר לאלפי רסיסי אותיות, מילים, משפטים, סיפורים, פרטי פרטים, שאמנם בתוכם חבויה האמת עצמה, רק כמה קשה לברר ולדלות אותה מתוך סערת הפרטים. והוא העמל הגדול הכרוך בלימודה ידיעתה וקיום מצוותיה.

אותו הדבר בדיוק במציאות חיינו, תודעתנו מאפשרת ריבוי הן בדעות, הן ברגשות ובתחושות והן בפעולות ועומס התיפקודיות. וזה הגורם למציאות תמידית של סערה בלבול ושבירה.

הקשים והמרדוּת שבטיבענו ולא נשמעים לו, נהיית **שבירה**.

אומר הרמב"ם, לעת"ל בזמן הגאולה, "עולם כמנהגו נוהג". אם כן נשאל מה גאולה יש פה? ונאמר – נפילת ההבלים של התודעה, הרחבות, הפרשנות, המשמעות של עהד"ע ואז מתגלה הגבול הפשוט שקיים בכל דבר, וזוהי גאולת העולם, שהכל חוזר כפי שנקבע לו בחוק בריאתו. ואין שלילה ואין התנגדות לדבר והיפוכו ואין שבירה. ואזי ישאר הזאב וישאר הכבש ויכולים לדור יחדיו, וארי עם גדי ירבץ, שהם אחדות ההפכים.

אומר הלשם בספר הדעה: "שרצה הבורא להנות את ברותיו מזיו אחדותו שהוא בעצם הטוב בעצמו ורצה שההתענגות על האחדות יהיה על-ידיהם בעצמם. ולכן בטבע כל אחד לחבב ולהנות את שלו בעצמו, שמה שהוא שלו גופה, הוא יותר חביב לו, כי כל אחד קרוב אצל עצמו."

זאת אומרת כח האחדות הקיים בעולמו של הבורא בטבע ובזה שכל אחד נמשך לעצמותו גופה, ואין אחדות גדולה יותר באדם רק מתוכו לעצמו. ואם כן לא יכולה להיות האחדות בתכלית רק עד אשר יתקרב ויימשך האדם מעצמו לעצמו עד לשורש הנקודה הפנימית שבו. בנקודת האחדות העצמית שלנו. וכל עבודתנו תכליתה להגיע לאחדות זו שהיא היחידה הגולמית הפשוטה תכליתה להתיש ולהפיל את מסכי הדמיון המרחיקים אותנו מאפשרות זו.

הרב אשר נהג לומר שהתפקיד של האדם מוליך אותו מעצמו, ואם היה קשוב בזמן ההולכה לכח המנגד, היה נעצר. נכנע, מקבל, ומשלים וחוזר מיד לגבולו, ומבין שלטובתו שלחו לו את הסיבה, ונמנע ע"י כך מהשבירה.

התפקידים והפעולות שניתנו לאדם בעולמו מתקיימים נכונה רק ע"י אחדות עם עצמו והם יוצאים ממנו ושבים אליו ומהם חיותו ותנועת חיוו בעשיה נכונה ומהנה, בנישואין, בהורות, בחברות וכדו'.

בתוך הנשיות לדוגמא יש כח המספק חיות מתוכו לעצמו והתפקיד האישה לבעלה הוא האמצעי להפעילו אולם כאשר הוא מתרחב ונגבב וחל עליו חוק עהד"ע. כוח זה הופך לקורבניות, מסכנות, עצבות, רחמנות עצמית, נרגנות וכו'. הכח הנשי נלכד בפח יקוש,

חיינו. עבודתנו המוחצת בסוף הדרך, לאחר עבודת ההתבוננות וההתכנסות אחורה ופנימה, (ההפך מהריצה קדימה להתגבר). מכירים ביסוד הפגם, כאשר השני הוא המקל והמראה לכך. אנו נאלצים לקבל ולהודות, ולהתבוסס בצער, "שחיתת היישות" הדימיונית וההתעקשות בניתוק הרגשי שלא להישבר, וחוזר חלילה, קמים ונופלים, עד שנהיים תשושים.

תהליך זה מפרק את הבלי הפרשנות המשמעות הדמיון והרגש, היושבים על התכונה. וכעת היא נותרת קטנה ויסודית כמו שנבראה. ומגיעים להכרה שהכל רק פרשנות אפשרית ולא מחוייבת המציאות. והאדם מוכרח להסכים כליל עם פגמו, כי אין כבר מה לתקנו, כי הוא מה שהוא, ואיך שהוא ככה, ביסוד בריאתו מושלם. כי כבר כלולה בו ההכנעה וההודאה באמת, ומה הטענה עליו. **ושום דבר אינו שלילי או חיובי**, כאן אנו נוגעים ביסוד הגולם, ברגיעות ומתחילים להציץ לתודעה חדשה עדינה ומדוייקת.. "קול דודי דופק, פתחי לי..."

הבה ניתן דוגמה לשבירה בגלל תכונות שחרגו מגבולם בסיפור קין והבל.

קין והבל הם שני יסודות הפכיים בבריאה. הבל יסוד הרוח וקין יסוד האדמה. כאשר הבל, כשמו, הפליג בריחוף הרחק מגבול יסודו (היבֵל מדי את עולמו), גרם לקין אף הוא לצאת מאיזון גבולו באדמה, והתרחב בקניינות ובקנאה, עד שקם עליו להרגו. נמצא שהבל בחוסר איזונו ביסודו גרם לקין להתרחב עד כדי רציחה.

כאמור לעיל, בעולמו של ה' לכל דבר יש מקום, וגם לדבר ההפוך וסותר לזולתו. וכדברי חז"ל אין לך דבר שאין לו שעה ואין לו מקום וכן אין מלכות נוגעת בחברתה. כי לכל בריה יש מלכות בפני עצמה. וקיומה מובטח, כאשר היא יושבת נכון ביסוד גבולה. ובלשון עבודתנו נכנה זאת "מסכימה לפגם שלה", לטבעה היסודית איך שהוא. ורק ההתרחבות והיצאנות של התודעה מאיימת תמיד להרחיקם מגבולה, להגשימה ולהחריבה.

ברחמי של הבורא יתברך, לעורר אותנו לחיות את סכנתנו מהשבירה, מגביר עלינו נסיונות שיש בהם התנגדות וסתירה. זאת על מנת שנפחד מהשבירה ונבחר לעצור, להסכים, ולהיכנע על מנת לחזור לגבולנו הראשוני, "ולטובתי נשברה רגלה של פרתי". כאשר אנחנו לא קולטים את המסר בגלל טבעינו

והאישה איבדה את מקור חיותה שאנרגיית החיים – השכינה, מספקת לה. היא הלכה לאיבוד בדמיון שהשני הוא מקור חיותה ונתלית בנזקקות ובהתקרבות ומשתעבדת להם וכועסת על בעלה ...

דוגמה נוספת, בתפקיד האמהות יש כח עצמי המחייב את האם, והקשר עם הילד אמור להוציא לפועל חיות זו. אולם כאשר היא יוצאת מהגדר הנכון, כלומר מתרגשת מידי רודפת אחרי הילד יתר על המידה, חרדה לו, דואגת לו, מקפידה עליו, דורשת ממנו וכו', היא מתרחבת ונופלת לכעס, תיסכול מרירות ואכזבה. (ויכול גם סיפוק וגאווה מעבר לגבול השמחה הפשוטה). וקיום הילד בעולמה יכול לצער אותה, ובמקום שהתפקיד יחיה אותה היא נהיית משועבדת לו עד כדי הביטוי "צער גידול בנים". מחפשת לברוח ממנו אולם היא בורחת מעצמה...

כשהאיש הוא בעל או אב, התפקיד ניתן לו כדי להחיות אותו ולשלב אותו בשמחת הנישואין והמשפחה. אולם כאשר הוא מתרחב ממידת תפקידו וחורג, ע"י שליטה, כח, בעלות על אשתו וילדיו, נוצרת שבירה. ובזאת הוא מאבד את החיות שבתפקידו שנוצר להחיותו מתוכו לעצמו, כאשר הזולת רק הסיבה לאפשר לו זאת.

נמצא שלא השני השונה ממנו הוא המפריע והמרגיז, אלא יציאתו מחוק גבולו- על ידי רחבות פרשנותו, דמיונו ורגשנותו, והיא ההפקרות שמצערת אותו. שהחלת תפקידו התרחבה מחוץ לגבולה ואיבדה את חיותה שבתוך התפקיד.

וכן, בחברות בין אדם לחברו, השבירות קורות כתוצאה מאיבוד מדריגת הגבול שבתפקיד החברות. כי האדם אכן נהנה מסביבתו. אולם רק במידה הנכונה המחיה אותו עצמו, שלא ייפול בשיעבוד הריצוי, והנזקקות לזולתו. על זה אמרו חז"ל שלעת"ל "לא יזדקקו זה לזה". עליו להבין שהשני הוא רק אמצעי ומעורר לכח ההתחברות הקיים בתפקיד, והוא המחיה אותו מתוכו לעצמו. והעולם סביבו הוא רק הסיבה והאמצעי שנברא לצרכו ולהנאתו כאמור בכוונת הבריאה מלכתחילה. וכך כל אדם כלפי זולתו, עד שיימצא שאין כל כפיה וזרישה וציפיה אחד מהשני, רק כל אחד חי מהשכינה שמקיימת את תפקידו.

לו היינו מכבדים חוק זה, לא היתה טענה לאיש על זולתו, ככתוב: "ומה נחנו כי תלונו עלינו". אף אחד לא חייב לאף אחד דבר בעולמו, **רק הוא חייב לנקודת האמת ולשכינה השוכנת בקרבו**, לה הוא חייב את קיומו, והיא המחיה ומזינה ומקיימת אותו במחשבה, קיום, ודיבור ובמעשה. ולו היינו מתאחדים עם יסוד אמת זה, כח השכינה שבנו היה מחבר אותנו זה לזה באחדות נפלאה, בלא עמל, חניפות וטרחה. היינו נהנים מעולמנו ושמחים בו ככוונת היצירה.

המשכן – המקדש, הוא המקום המכיל חוק פנימי זה עליו אנו מדברים. ל"ט המלאכות שנעשו בו, כוללות את כל המלאכות והפעולות שנעשות פה בעולם, בגדר "אבות מלאכה". ואפילו שהיו שונות והפוכות זו לזו, בגלל שהיו נעשות במשכן באופן שקול, מדוד ומדוייק, כל פעולה בתפקידה, חיותה יצאה מתוכה. ועל ידי-כך שכן בהם כח השכינה שנתן בהם חיות וזיה אותם לתפקידם, והתוצאה שהכונים שפעלו במשכן, לא הרגישו שום קושי בפעולתם, בבחינת "הארון נושא את נושאו", והפעולה נעשית מאלוה. והתוצאה הרמוניה ושלמות. זה המקום, המשכן, מקיים את כוונת היצירה והבריאה, כדוגמה מייצגת כיצד צריך היה עולמנו להיראות בגבולו הנכון כשהשכינה מצויה בו.

השלמה עם ה"פגם" (לאחר נפילת הפרשנות) הוא הטבע הנקי כברייתו ו"איך שזה ככה", כשאנו פועלים בגדר זה במציאותנו, תוצאותיו כאילו אנו פועלים במשכן ושכינה שורה עלינו.

השבת היא בחינת התוצאה לכל עבודת המשכן. על כן אין מלאכות המשכן דוחות את השבת, כי השבת היא המנוחה מהכל, והמלאכות במשכן הן כביכול ההכנות לשבת. כך עבודתנו ב"דרך", שהיא התכלית והסוף לכל העבודות, היא כמלאכת המשכן בהכנה לשבת. השאיפה לפרק את הבלי הדמיון, דרגה אחר דרגה ולהגיע ליסוד הגולם, הטבע, האב-מלאכה היסודי שבנו. ואזי יורדת על השבת קדושה וכן על הגולם.

ברכת שבת שלום, חזק חזק ונתחזק בהכנעה

ש. פישר